

Papur y Bwrdd

09 Hydref 2015

Teitl y papur:	Diweddariad ynghylch Lles, Iechyd a Diogelwch
Cyfeirnod y papur:	NRW B B 50.15
Paratowyd y papur gan:	Andrew Johnson
Cyflwynwyd y papur gan:	Emyr Roberts / Ashleigh Dunn

Diben y papur:	Gwybodaeth
Argymhelliad:	Dylid nodi'r materion a'r cynnydd a wnaed hyd yn hyn
A oes angen penderfyniad?	Amherthnasol

Effaith: Dylid nodi na fydd pob pennawd efallai'n berthnasol i'r pwnc	Effaith ar yr amgylchedd: Effaith ar yr economi: Effaith ar y gymuned: Drwy'r gwaith yr ydym yn ei wneud a'r modd yr ydym yn ei gyflawni, bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn cyfrannu'n gadarnhaol at wella lles, iechyd a diogelwch ein staff a'n cwsmeriaid ar draws Cymru. Effaith ar wybodaeth:
--	---

Mater

Y newyddion diweddaraf am les, iechyd a diogelwch ar gyfer cyfarfod Bwrdd Cyfoeth Naturiol Cymru.

Crynodeb a chefnidir

Mae'r papur briffio hwn yn disgrifio'r prif faterion a'r datblygiadau diweddar ynghylch lles, iechyd a diogelwch ac mae'n darparu'r newyddion diweddaraf, y prif ystadegau allweddol a dehongliad yn ogystal â chrynodeb o'r cynnydd a wnaed ynghylch materion penodol.

1. Y prif ystadegau ynghylch damweiniau a digwyddiadau fu bron â digwydd ar gyfer 2015-16, fel yr oeddent ar 10 Awst 2015 (gan gynnwys y ffigurau blwyddyn lawn ar gyfer 2014-15 at ddibenion cymharu)

	Blwyddyn 2015-16 hyd yn hyn	Blwyddyn lawn 2014-15
RIDDOR – staff	3	0
Digwyddiadau a arweiniodd at golli amser – staff	1	2
Digwyddiadau lle na chollwyd amser – staff	41	55
Digwyddiadau fu bron â digwydd – staff	86	131
Adolygiadau o ddigwyddiadau difrifol	0	4
Digwyddiadau – contractwyr	3	60
Digwyddiadau – y cyhoedd	32	
Digwyddiadau fu bron â digwydd – contractwyr	26	98
Digwyddiadau fu bron â digwydd – y cyhoedd	30	

- Mae digwyddiad RIDDOR yn fath penodol o ddigwyddiad y mae'n ofynnol adrodd yn ei gylch wrth yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch dan Reoliadau Adrodd ar Anafiadau, Clefydau neu Ddigwyddiadau Peryglus 1995.
- Digwyddiad a arweiniodd at golli amser yw achos lle mae aelod o staff wedi'i anafu wrth weithio ac, yn dilyn hynny, wedi cael amser i ffwrdd o'r gwaith neu wedi cyflawni dyletswyddau ysgafnach o ganlyniad i'w anafiadau (dylid adrodd ynghylch digwyddiad o'r fath dan y Rheoliadau Adrodd ar Anafiadau, Clefydau neu Ddigwyddiadau Peryglus os yw'r cyfnod yn fwy na 7 diwrnod). Bydd cyfnod o 'golli amser' yn dechrau ar y diwrnod cyntaf ar ôl i'r unigolyn gael ei anafu.
- Digwyddiad lle na chollwyd amser yw achos lle mae aelod o staff wedi'i anafu wrth weithio ond mai dim ond ychydig o gymorth cyntaf yr oedd ei angen arno, ac nad yw felly wedi cael unrhyw amser i ffwrdd o'r gwaith. Mae digwyddiadau lle na chollwyd amser yn cynnwys difrod i eiddo (cerbydau ac offer) Cyfoeth Naturiol Cymru.
- Digwyddiad fu bron â digwydd yw digwyddiad nas cynlluniwyd/nas rheolwyd nad yw'n achosi anaf, afiechyd neu ddifrod, ond a allai wneud hynny.
- Mae anafiadau i aelodau'r cyhoedd yn ymwneud yn bennaf â damweiniau beicio mynydd ar ein llwybrau pwrpasol, a phobl yn llithro, yn baglu neu'n cwmpo ar lwybrau cerdded. Caiff llwybrau eu hasesu o ran risg a'u harchwilio fel mater o drefn yn gyson, a chânt eu harchwilio hefyd ar ôl damwain.
- Mae digwyddiadau fu bron â digwydd i aelodau'r cyhoedd yn ymwneud yn bennaf ag achosion pan fo'r cyhoedd yn tresmasu ar safleoedd cynaeafu gweithredol.

Mae'r ffigurau ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2015 a 10 Awst 2015 yn dangos tri o ddigwyddiadau y mae'n ofynnol adrodd yn eu cylch dan y Rheoliadau Adrodd ar Anafiadau, Clefydau neu Ddigwyddiadau Peryglus (mae manylion y ddau ddigwyddiad diweddaraf wedi'u nodi yn adrannau 4i a 4ii isod), un digwyddiad a

arweiniodd at golli amser, a phedwar deg ac un o ddigwyddiadau lle na chollwyd amser.

2. Ystadegau ynghylch absenoldeb oherwydd salwch ar gyfer 2015/16

Mae data ynghylch salwch ar gyfer 2015/2016 ar gael erbyn hyn ers i ateb dros dro gael ei gyflwyno lle mae'n rhaid mynd i MyNRW i lanlwytho a chofnodi manylion am absenoldeb oherwydd salwch yr adroddir yn ei gylch, heb fod hynny'n digwydd yn awtomatig.

Yn ystod Chwarter 1 2015/16, mae cyfraddau absenoldeb oherwydd salwch yn cyfateb ar gyfartaledd i 5.4 o ddiwrnodau'n cael eu colli am bob gweithiwr, sef 2.5%. Ar gyfer y flwyddyn 2014-15 yn ei chyfanrwydd, roedd cyfraddau absenoldeb oherwydd salwch yn cyfateb ar gyfartaledd i 6.32 o ddiwrnodau'n cael eu colli am bob gweithiwr, sef 2.9%. Mae problemau iechyd meddwl e.e. straen, iselder neu orbryder, anhwylderau anadlu ac anhwylderau'n ymwneud â'r system dreulio'n cyfrif am 61.9% o'r holl absenoldebau lle collwyd diwrnodau yn ystod y Chwarter hwn, a phroblemau iechyd meddwl oedd â'r ganran uchaf, sef 23.7%.

Problemau iechyd meddwl yw'r prif reswm o hyd am absenoldeb, a thynnwyd sylw arweinwyr a rheolwyr at hynny wrth i ni ganolbwyntio ar wella lles yn y sefydliad.

Bydd y Gyfarwyddiaeth Datblygu Sefydliadol a Rheoli Pobl yn dadansoddi data ynghylch absenoldeb er mwyn galluogi cyfarwyddiaethau i weld ble mae llawer o broblemau iechyd meddwl yn digwydd, pa gymorth y gellir ei roi, a beth y gellir ei wneud i fynd i'r afael â'r maes hwn sy'n peri pryder mawr. Bydd cyfarfod nesaf y Pwyllgor Cenedlaethol yn canolbwyntio ar absenoldeb oherwydd salwch a'r ffactorau sy'n achosi problemau iechyd meddwl yn Cyfoeth Naturiol Cymru.

Targed Cyfoeth Naturiol Cymru yw sicrhau na chaiff mwy na 7 diwrnod eu colli ar gyfartaledd am bob gweithiwr, sy'n cyfateb i 3.1%.

Wrth gymharu'r data ynghylch absenoldeb oherwydd salwch â'r data ar gyfer Chwarter 1 y llynedd, mae'n amlwg nad adroddir ynghylch pob achos o absenoldeb oherwydd salwch, a bod hynny'n digwydd i raddau sylweddol. Mae'r Tîm Gweithredol wedi cymryd camau i leihau'r graddau y mae hynny'n digwydd, ymchwilio a herio'r meysydd lle nad adroddir ynghylch pob achos o absenoldeb oherwydd salwch. Yn ogystal, rydym wedi atgoffa rheolwyr sy'n defnyddio bwletin misol rheolwyr a dulliau eraill o gyfathrebu i bwysleisio'r angen i ddefnyddio'r dull cyfredol o adrodd ynghylch absenoldeb oherwydd salwch nes y bydd y cyfleuster hunanwasanaeth ar gael yn MyNRW. Disgwylir y bydd y cyfleuster hwnnw ar gael ym mis Chwefror 2016.

3. Lles

Rydym wedi cychwyn nifer o fentrau i ategu ein hymrwymiad i sicrhau lles yn Cyfoeth Naturiol Cymru:

- Sefydliad Prydeinig y Galon – rydym yn gweithio gyda Sefydliad Prydeinig y Galon er mwyn ymrwymo i'w raglen iechyd yn y gwaith. Bydd y rhaglen yn

dangos i'r staff gymaint o werth yr ydym yn ei roi ar eu lles, nid yn unig drwy eu helpu i wella eu hiechyd a'u ffitrwydd ond hefyd drwy sicrhau ystod o fanteision cysylltiedig o ran busnes, megis llai o absenoldeb oherwydd salwch a mwy o gynhyrchiant.

- Hyfforddiant Cymorth Cyntaf Iechyd Meddwl i reolwyr Cyfoeth Naturiol Cymru. Mae 28 aelod o staff mewn mannau strategol ar draws y busnes, mewn cyfarwyddiaethau a swyddfeydd, wedi cael yr hyfforddiant. Rydym yn bwriadu sicrhau rhagor o leoedd ac rydym wedi trefnu sesiwn fer ar gyfer y Tîm Gweithredol.
- Adolygu gofynion Llywodraeth Cymru o ran y Safon Iechyd Corfforaethol gyda'r bwriad o sicrhau bod Cyfoeth Naturiol Cymru yn cyrraedd y safon hon ar ôl cwblhau camau gweithredu allweddol yn ein rhaglen wella.
- Byddwn yn parhau i archwilio'r cynnydd a wneir mewn rhannau eraill o'r gwasanaeth cyhoeddus er mwyn gweld sut y gallwn hybu lles ymhellach.

4. Prif ddatblygiadau

- Marwolaeth contractwr ym Mhen Parc, Abercynon** – Cafodd contractwr a oedd yn gweithio i UPM Tilhill ei ladd wrth gwmpo coed â llif gadwyn ar safle cynaeafu coed a oedd wedi'u gwerthu heb eu cwmpo. Cyfoeth Naturiol Cymru yw'r tîrfeddiannwr a rheolwr y contract, a chwmni Tilhill yw deiliad y contract. Mae'r arwyddion yn awgrymu bod y contractwr wedi marw ar ôl cael ei daro gan goeden a oedd yn cael ei chwmpo. Mae'r ymchwiliad yn parhau ac rydym yn cynorthwyo'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch gyda'i ymholiadau ac yn cynorthwyo cwmni Tilhill gyda'i ymchwiliad yntau. Rydym hefyd yn adolygu'r gofynion rheoli contract, oherwydd hwn yw'r trydydd digwyddiad difrifol yn ymwneud â Tilhill mewn llai na blwyddyn.
- Digwyddiad y mae'n ofynnol adrodd yn ei gylch a oedd yn ymwneud â myfyriwr ar brofiad gwaith** – Roedd myfyriwr o ysgol leol yn y gogledd ar brofiad gwaith am wythnos gyda staff yn y swyddfa yng Nghlawddnewydd. Yn ystod ymweliad a drefnwyd â safle gweithrediadau tyfu coed yn yr ardal, dringodd y myfyriwr dros ben giât a oedd ar gau gan lanio'n lletchwith a throi ei migwrn. Ni soniodd y myfyriwr ynghylch hynny ar y pryd, ond yn nes ymlaen y noson honno aeth rhieni'r myfyriwr â hi i adran ddamweiniau ac achosion brys yr ardal leol a gwelwyd bod ganddi dorasgwrn bach yn ei migwrn. Adroddwyd ynghylch y mater wrth yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch ac mae adolygiad o'r digwyddiad yn parhau.
- Digwyddiad y mae'n ofynnol adrodd yn ei gylch a oedd yn ymwneud ag aelod o'r cyhoedd** – Cwmpodd aelod o'r cyhoedd oddi ar feic mynydd wrth groesi pont dros dro, a chafodd ei anafiadau eu trin mewn ysbyty. Mae'r aelod o'r cyhoedd yn honni bod yr anaf wedi digwydd o ganlyniad i'r ffaith bod gwaith peirianeg sifil y mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn ei gyflawni yn ardal Cronfa Ddŵr Wysg heb ei gwblhau. Adroddwyd ynghylch y digwyddiad wrth yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch rhag ofn, oherwydd gallai fod yn gysylltiedig â'n gwaith ni. Mae adolygiad o'r digwyddiad yn parhau.

- iv. **Digwyddiad a arweiniodd at golli amser, y mae'n ofynnol adrodd yn ei gylch, ar gyfer Natural England yng Ngwarchodfa Natur Genedlaethol Fenns a Whixall, Swydd Amwythig** – Yn y papur briffio blaenorol, bu i ni adrodd ynghylch digwyddiad yn y warchodfa sydd o boptu i Glawdd Offa, lle caiff y rhan sydd yng Nghymru ei rheoli gan Natural England drwy femorandwm cyd-ddealltwriaeth. Rhoddodd Natural England wybod i ni am ddigwyddiad lle cafodd gwirfoddolwr ei wasgu yn erbyn giât gan gerbyd. Cynhaliodd Natural England ymchwiliad ac rydym wedi rhannu'r gwersi sydd i'w dysgu yn Cyfoeth Naturiol Cymru er mwyn i reolwyr llinell perthnasol gymryd camau gweithredu lle bo angen.
- v. **Archwiliad mewnol Cyfoeth Naturiol Cymru o ymchwiliadau a'r modd yr adroddir ynghylch digwyddiadau** – Diben yr archwiliad hwn oedd rhoi sicrwydd i'r Swyddog Cyfrifyddu a'r tîm rheoli bod prosesau rheoli risg, prosesau rheolaeth fewnol a phrosesau llywodraethu a sefydlwyd er mwyn adrodd ynghylch damweiniau, digwyddiadau, afiechyd a digwyddiadau fu bron â digwydd sy'n gysylltiedig â gwaith a thrydydd partion, ac er mwyn adolygu'r rhain, yn gweithredu'n effeithiol. Cynhaliodd y tîm Archwilio Mewnol yr adolygiad yn rhan o'n gwaith sy'n ymwneud â'r rhaglen sicrhau ar gyfer 2014/15.

Ym mis Ebrill 2015 bu i ni lansio AssessNET, sef adnodd newydd a ddefnyddir i gofnodi digwyddiadau newydd a digwyddiadau fu bron â digwydd newydd, ond roedd y staff wedi bod yn gweithredu dan bolisiâu a gweithdrefnau'r cyrff rhagflaenol. Mae hynny'n golygu bod diffyg cydlyniant amlwg wedi bod, a allai fod wedi arwain at gamddeall y prosesau y dylid eu dilyn. Adeg cynnal yr archwiliad hwn, lansiwyd polisi a gweithdrefn ar gyfer adrodd ynghylch digwyddiadau a'u rheoli (10 Awst 2015).

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi ceisio mabwysiadu canllawiau arfer gorau'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch wrth adolygu digwyddiadau. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi cynnal tri ar ddeg o adolygiadau o ddigwyddiadau difrifol ers iddo gael ei sefydlu, ac er bod rhai elfennau wedi'u cwblhau'n dda iawn mae angen gwneud gwelliannau o safbwynt amserlenni, monitro camau gweithredu a rhannu'r gwersi a ddysgir.

Nododd yr archwiliad fod angen cymryd camau rheoli ar unwaith i fynd i'r afael â hawliau gweld data a chael mynediad i ddata ar AssessNET, oherwydd ar hyn o bryd nid yw'r sefyllfa'n briodol ac nid yw data personol yn cael ei ddiogelu'n ddigonol. Rydym wedi ymateb i hynny drwy weithio gyda darparwr AssessNET i sicrhau bod data'n cael ei ddiogelu.

Cymedrol oedd y sgôr sicrhau a gafwyd gan y tîm Archwilio Mewnol. Mae'r sgôr yn golygu bod angen gwneud rhai gwelliannau er mwyn gwella digonolrwydd ac effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu, rheolaeth a gwaith rheoli risg.

- vi. **Mae rhaglen wella Cyfoeth Naturiol Cymru ar gyfer Lles, Iechyd a Diogelwch** wedi'i hadolygu a chytunwyd ar ganlyniadau allweddol ar gyfer 2015-16. Mae hynny'n cynnwys asesu anghenion o ran hyfforddiant a darparu rhaglen hyfforddiant

i staff Cyfoeth Naturiol Cymru ynglŷn â rheoli lechyd a Diogelwch, asesu risg ac ymchwilio i ddamweiniau a digwyddiadau fu bron â digwydd. Rydym bellach wedi clustnodi darparwr i roi'r hyfforddiant gofynnol o fis Medi ymlaen pan fydd nifer fawr o reolwyr llinell ac aelodau timau sy'n ymwneud â gweithgareddau risg uchel yn dechrau cael hyfforddiant er mwyn datblygu eu gallu i reoli a gweithio'n ddiogel. Bydd y staff sy'n ymwneud â rheoli a gweithio mewn amgylcheddau a gweithgareddau risg isel yn cael hyfforddiant drwy drefniadau e-ddysgu.

- vii. **Darpariaeth o ran Cymorth Cyntaf yn adeiladau Cyfoeth Naturiol Cymru.** Fel y nodwyd yn y papur briffio blaenorol, mae ein timau Rheoli Cyfleusterau yn adolygu ein darpariaeth o ran cymorth cyntaf mewn swyddfeydd a depos. Mae polisi a gweithdrefnau newydd Cyfoeth Naturiol Cymru ar gyfer cymorth cyntaf, sy'n cynnwys darparu Diffibrilwyr Allanol Awtomatig, bellach wedi'u cyflwyno gan y Gyfarwyddiaeth Datblygu Sefydliadol a Rheoli Pobl. Erbyn hyn, gellir cwblhau'r gwaith o adolygu'r ddarpariaeth o ran cymorth cyntaf yn ystod y misoedd nesaf ar gyfer pob safle sy'n flaenoriaeth uchel.

Camau nesaf

1. Parhau i gyflawni'r eitemau y cytunwyd arnynt yng nghyswllt y rhaglen gwella Lles, lechyd a Diogelwch ar gyfer 2015/16.

Risgiau

- Ni ragwelir unrhyw risgiau ychwanegol.

Goblygiadau ariannol

- Ni ragwelir unrhyw oblygiadau ariannol. Mae buddsoddi mewn anghenion dysgu a datblygu ar gyfer Cyfoeth Naturiol Cymru wedi'i gynnwys yn y gyllideb ar gyfer 15/16.

Cyfathrebu

- Yn unol â'r cynllun cyfathrebu presennol dylid parhau i rannu negeseuon ynghylch Lles, lechyd a Diogelwch gan ddefnyddio'r holl ddulliau cyfathrebu sydd ar gael. Dylid cwblhau'r gwaith o ddiwygio'r tudalennau ynghylch Lles, lechyd a Diogelwch. Mae cynllun cyfathrebu drafft wrthi'n cael ei ddatblygu.

Asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb

- Amherthnasol – papur briffio yn unig.